

Nojszewski, Artur

Sprawozdanie z działalności Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN w 1996 r.

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 42/2, 220-225

1997

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

INFORMACJE OGÓLNE

Stan osobowy w końcu roku wyniósł 57 osób, w tym 45 pracowników naukowych. Od stycznia 1996 r. zatrudniony został prof. dr Andrzej Śródka; mgr Artur Nojszewski został przeniesiony ze stanowiska inżynierijno-technicznego na stanowisko starszego asystenta.

Instytut należy do kategorii A w systemie klasyfikacji Komitetu Badań Naukowych. Dotacja KBN na działalność statutową wyniosła 1.134.800 zł (w roku 1995 875.000 zł). Na tzw. działalność ogólnotechniczną, obejmującą m.in. koszty druku książek i czasopism, Instytut uzyskał dotację z Polskiej Akademii Nauk w wysokości 30 000 zł (w latach poprzednich wynosiła ona: 150 000 zł w r. 1993, 25 500 w roku 1994, 37 000 w roku 1995). Opublikowano łącznie 10 pozycji, w tym wydawnictwa ciągłe i czasopisma: *Słownik Biograficzny Polskich Nauk Medycznych XX w.* tom 1 zes. 4, „Medycyna Nowożytna” t. 2 zes. 2, *Rozprawy z Dziejów Oświaty* t. 37, „Kwartanik Historii Nauki i Techniki” zes. 4/95 oraz 1,2/96, „Analecta” zes. 1, 2/96, *Historia nauki polskiej – wiek XX. Nauki o Ziemi.*

Dyrektor Instytutu Historii Nauki PAN
prof. dr hab. med. Andrzej Śródka

Warszawa, 27 lutego 1997 r.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
KOMITETU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN W 1996 R.

I. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWO-ORGANIZACYJNA

1. Zebrania plenarne

a) 20 lutego 1996 – posiedzenie o charakterze interdyscyplinarnym – poświęcone znaczeniu odkrycia promieni X – w stulecie odkrycia K. Roentgena.

Referaty wygłosili: *Historia odkrycia promieni X przez Konrada Roentgena* – prof. dr hab. Roman Mierzecki (historyk chemii) – Warszawa; *Recepcja odkrycia Roentgena w Polsce na przelomie 19–20 wieku* – prof. dr med. Tadeusz Brzeziński (historyk medycyny) – Szczecin; *Początki radiologii klinicznej na ziemiach polskich* – dr med. Roman Meissner – (historyk medycyny) – Poznań.

Teksty referatów zostały opublikowane w „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny” (nr 2 1996 – prof. Tadeusz Brzeziński) oraz „Analecta” nr 1 1997.

- b) 18 czerwca 1996 – posiedzenie konstytuujące Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN (kadencja 1996–1998).
- c) 30 września 1996 – *Zawile dzieje odkrycia rozszczepienia jądrowego* – prof. dr hab. Józef Hurwic (Francja, Marsylia). Podczas ożywionej dyskusji zastanawiano się nad współczesnym znaczeniem tego odkrycia.
- d) *Od Kopernika do Wolszczana. Historia odkryć i współczesne astronomiczne badania Wszechświata* – członek rzeczywisty PAN, prof. dr Wilhelmina Iwanowska. Tekst referatu ukazał się w numerze 1 rocznika 1997 czasopisma „Analecta”.

2. Sesje wyjazdowe

- a) 30 czerwca–2 lipca 1996 – interdyscyplinarna sesja z okazji 200-lecia śmierci wybitnego polskiego przyrodnika wieku Oświecenia – ks. Krzysztofa Kluka. Sesja zorganizowana przez KHNiT, Muzeum Rolnictwa im. Ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu oraz duchowieństwo Ciechanowca i Drohiczyzna, a także środowisko naukowe Łomży. Ukazano osiągnięcia K. Kluka w dziedzinie botaniki (również farmacji lekarskiej), zoologii, rolnictwa. Interesujące było też spojrzenie na Kluka z punktu widzenia jego wkładu do terminologii ówczesnych nauk przyrodniczych.

Wygłoszono następujące referaty: *Dorobek botaniczny Krzysztofa Kluka na tle rozwoju botaniki europejskiej* – dr Wanda Grębecka (Warszawa); *Zwierzęta gospodarskie w dziełach Krzysztofa Kluka* – prof. dr hab. Gabriel Brzęk (Lublin); *Leśnictwo w dziełach Krzysztofa Kluka* – dr Adam Wołk (Puławy); *Świat Krzysztofa Kluka* – mgr Krystyna Marszałek-Młyńczyk (Warszawa); *Słownictwo Krzysztofa Kluka w świetle badań dialektologicznych* – prof. dr hab. Irena Maryniakowa (Warszawa); *Współpraca ks. Krzysztofa Kluka z Anną Jabłonowską. Nowe materiały* – dr med. Peter Gorski (Dinslaken – Niemcy);

Ponadto ks. Krzysztof Kisielewicz z Drohiczyzna, dr Stanisław Czarniecki (Kraków) i dr Lesław Gruszczyński (Łódź) wygłosili referaty na temat działalności duszpasterskiej i kaznodziejskiej ks. Krzysztofa Kluka, wykazując, że między tą działalnością a prezentowaną w dziełach Kluka nowożytną myślą naukową, nie występowały sprzeczności.

Naukowa sesja w Ciechanowcu udowodniła, że naukowy dorobek ks. Krzysztofa Kluka – przyrodnika wieku Oświecenia budzi żywe zainteresowanie i jest źródłem inspiracji w naszej współczesności, czego wyrazem był udział w konferencji licznych przedstawicieli nie tylko z Polski, lecz i z zagranicy. Podkreślić należy również wielką aktywność środowisk lokalnych Ciechanowca, Drohiczyzna, Łomży i okolic (m.in. młodzież i nauczycieli), co ma duże znaczenie z punktu widzenia upowszechniania osiągnięć dziejów naszej nauki.

3. Opinie naukowe

Komitet Historii Nauki i Techniki PAN przygotowywał kilka opinii naukowych. I tak np. w listopadzie 1996 sformułowany został wniosek o poparcie dofinansowania przez Komitet Badań Naukowych książki prof. dr Gabriela Brzęka pt. *Historia zoologii w Polsce do roku 1939*.

4. Posiedzenia Prezydium KHNiT

- a) 2 stycznia 1996 – sprawa wyborów do Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN na kadencję 1996–1998.
- b) 22 listopada 1996 – przedyskutowano plan działania Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN na rok 1997. Ustalono również proponowany skład delegacji Polskiej Grupy Narodowej na XX Międzynarodowy Kongres Historii Nauki w Liège.

5. Zebrania Komisji

W ramach Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN działają następujące Komisje:

a) Komisja Historii Nauk Ścisłych

9 grudnia 1996. Wygłoszono następujące referaty: *Laboratoria chemiczne, przyrządy, nowe technologie i kształcenie (1789–1939)* – sprawozdanie z Warsztatów Dyskusyjnych, zorganizowanych przez European Science Foundation w Lizbonie 25–27 listopada 1996 – prof. dr Roman Mierzecki; *Pracownia chemiczna Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie* – prof. dr Krystyna Kabzińska.

Ponadto podkomisja Historii Nauk Matematycznych zorganizowała posiedzenie w Krakowie, na którym prof. dr Konrad Rudnicki wygłosił referat z zakresu historii astronomii.

Dużym osiągnięciem tej Podkomisji było zorganizowanie X już letniej Szkoły Historii Matematyki (6–10 maja w Międzygórzu), poświęconej 100-leciu urodzin Kazimierza Kuratowskiego (gościem była córka Profesora), Tadeusza Wązowskiego i Witolda Pogorzelskiego. Podsumowano również dorobek dziesięciu dotychczasowych Szkół Historii Matematyki. Dr Zofia Pawlikowska-Brożek wygłosiła referat *Geneza i tematyka Szkół Historii Matematyki* oraz opublikowała artykuł *On the mathematical life in Poland* [in:] *Mathematical Europe. History, Myth, Identity*, ed. by Catherine Goldstein, Jeremy Grey and Jim Ritter, 1996, Editions de la Maison des sciences de l'homme, Paris.

b) Komisja Historii Nauk Przyrodniczych

Odbывała zebrania robocze w ramach prac przygotowawczych do sesji w Ciechanowcu.

c) Komisja Historii Medycyny

Komisja, wspólnie z Polskim Towarzystwem Historii Medycyny i Farmacji, przygotowuje VI Polsko-Niemiecki Zjazd Historyków Medycyny, który odbędzie się w październiku 1997 w Dreźnie. Tematyką zjazdu będą zagadnienia medycyny społecznej w przekroju historycznym, z odniesieniami do teraźniejszości. W ramach przygotowań odbyło się posiedzenie w listopadzie 1996, w którym wzięli udział profesorowie: H. Goerke, H. Schadewaldt, H. Schmiedebach, A. Scholz, R. Winau, a ze strony polskiej T. Brzeziński i E. Waszyński.

II. WSPÓŁPRACA NAUKOWA Z ZAGRANICĄ

Działalność zagraniczna Komitetu była kilkukierunkowa:

- a) Komisja Historii Medycyny prowadziła żywą współpracę z naukowym środowiskiem historii medycyny, w ramach przygotowań do VI Polsko-Niemieckiego Zjazdu Historyków Medycyny;
- b) W dniach 25–27 listopada 1996 przewodniczący podkomisji Historii Nauk Fizyczno-Chemicznych – prof. dr Roman Mierzecki wziął udział w Warsztatach Dyskusyjnych, zorganizowanych przez European Science Foundation w Lizbonie;
- c) Komisja Historii Nauk Społecznych – prof. dr Stanisław Salmonowicz i prof. dr Irena Stasiewicz-Jasiukowa współpracowali przy wydaniu 4-tomowego dzieła pod zbiorczym tytułem *Frühe Neuzeit in Mittel- und Osteuropa. Festschrift für Prof. Dr. Günter Mühlpfordt* pod red. prof. Jaroscha. Wszystkie tomy ukażą się w wydawnictwie Böhlau-Verlag Köln/Weimar.
- d) Współpraca z Międzynarodową Unią Historii i Filozofii Nauki – IUHPS. Przygotowania do XX Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki w Liège, który odbędzie się w 1997 r. (20–26 lipca).
- e) Współpraca z polskimi środowiskami na Białorusi. Współudział w redagowaniu czasopisma wydawanego przez Towarzystwo Kultury Polskiej Ziemi Lidzkiej pt. „Ziemia Lidzka”. Zorganizowanie przez Komitet Historii Nauki i Techniki PAN pobytu dzieci z Krupowa w Polsce (8–13 styczeń 1997). Pobyt miał charakter kształceniowy z zakresu historii nauki polskiej (wiadomości o Koperniku, Marii Skłodowskiej-Curie i ludziach nauki wywodzących się z Ziemi Lidzkiej).

III. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA KOMITETU

Seria „Rozprawy z Dziejów Nauki i Techniki” (Przewodnicząca Komitetu Redakcyjnego – prof. dr Irena Stasiewicz-Jasiukowa):

tom V – Antoni Piaskowski, *Dawne lunety i lornetki w zbiorach polskich*, Warszawa 1996. Książka wydana na koszt Autora – wyd. Retro-Art, 400 egz. ss. 194 + 27 fot. Książka przedstawia specjalny typ publikacji, obejmujący zarówno katalog lunet ziemskich i lornetek, znajdujących się w zbiorach polskich, jak i opartą na tym zbiorze rozprawę naukową, analizującą zabytki polskie na tle światowego rozwoju instrumentów optycznych, mających zastosowanie w różnych dziedzinach nauki i techniki. Autor przeprowadził w książce oryginalne wyliczenia parametrów optycznych zbioru, które wzbudziły zainteresowanie w skali międzynarodowej. Rozważana jest ewentualność przetłumaczenia książki na język angielski w Stanach Zjednoczonych.

tom VI – Karolina Targosz, *Sawantki w Polsce XVII w. Aspiracje intelektualne kobiet ze środowisk dworskich*. Warszawa 1997, ss 534 + XXII il. wyd. Retro-Art, 400 egz.

Wyszczególnienie	Członkowie Komitetu		Liczba Komisji, Sekcji, Zespołów	Łączna liczba członków Komisji, Sekcji, Zespołów	Liczba zebrań		
	Ogółem	W tym czł. PAN			plenarnych	Prezydium	Komisji, Sekcji, Zespołów
Komitet Historii Nauki i Techniki PAN Przewodnicząca: prof. dr Irena Stasiewicz-Jasiukowa	43	3	7 Komisji + 3 Podkomisje	85	4	2	6

Artur Nojszewski
(Warszawa)

Działalność o charakterze naukowym		Liczba				Aktywność międzynarodowa			Publikacje Komitetu		
		Konferencje krajowe		ekspertyz	opinii nauk.	innych prac	konfer. międzyn. org. i współorg.			liczba tytułów	nakład egz. łączny
org. i współorg.	uczestn. ogółem	referatów razem	uczestn. ogółem				referatów				
5	170	11	-	1	-	-	-	1	400	15	